

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
36019256	IES de Vilalonga	Sanxenxo	2023/2024

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación secundaria obrigatoria	Xeografía e historia	2º ESO	3	105

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	3
3.1. Relación de unidades didácticas	5
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	6
4.1. Concrecións metodolóxicas	21
4.2. Materiais e recursos didácticos	22
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	23
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	23
5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes	26
6. Medidas de atención á diversidade	26
7.1. Concreción dos elementos transversais	27
7.2. Actividades complementarias	28
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	28
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	30
9. Outros apartados	30

1. Introducción

No segundo curso, o alumnado traballará sobre os retos fundamentais do mundo actual e do pasado. Para iso veremos por exemplo elementos como o desafío demográfico, o complexo proceso de urbanización o longo da historia. Tamén veremos a distribución da riqueza, e como iso foi evolucionando durante a Idade Media e Moderna.

Ademais prestarase atención o concepto de igualdade entre homes e mulleres dende unha perspectiva integradora que permita comprender como foron evolucionando os dereitos e deberes das persoas ó longo da Historia.

Pero tamén veremos as dinámicas xeopolíticas e socioeconómicas actuais, pero dende un enfoque dende a órbita de enfoque de diferentes causas para a realidade na que vivimos, que relacione os condicionantes físicos, os medios humanos, os recursos do planeta e as consecuencias da súa explotación. Destacando a importancia da paisaxe, como ente complexo, sociocultural e fenomenolóxico. Pero esta seguirá unha liña transversal que unirá devanditos contidos.

No apartado histórico, estudaranse a Idade Media e Moderna que, aínda que é unha etapa máis curta que a do anterior curso, xa que so abrangue 1200 anos do noso legado, ofrece unha serie de cambio fundamentais para entender a realidade actual. Os contido e criterios de avaliación concíbense dende unha perspectiva estrutural e conxuntural, é dicir, abordan o esencial de ambas etapas, pero sen prescindir do coñecemento dos datos máis salientables. Para iso intentarase que o alumnado sexa quen de facer descricións pormenorizadas para profundar nas estruturas histórico-culturais herdadas ou renovadas, as súas consecuencias políticas e socioeconómicas.

Polo tanto, tamén se abordará a distinta concreción circunstancial no tempo dado, no marco mundial e especialmente no europeo, onde deberemos salienta os procesos históricos acaecidos nos distintos estados peninsulares ibéricos, e en particular en Galicia. Polo tanto terán especial importancia os contidos e obras artísticas de cada período, centrándose en exemplificacións do ámbito peninsular e galego.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Buscar, seleccionar, tratar e organizar información sobre temas relevantes do presente e do pasado, usando criticamente fontes históricas e xeográficas, para adquirir coñecementos, elaborar e expresar contidos en varios formatos.	2-3		4	1-2		1		
OBX2 - Indagar, argumentar e elaborar produtos propios sobre problemas xeográficos, históricos e sociais que resulten relevantes na actualidade, desde o local ao global, para desenvolver un pensamento crítico, respectuoso coas diferenzas, que contribúa á construción da propia identidade e a enriquecer o acervo común.	1-2			2		1-3	3	3
OBX3 - Coñecer os principais desafíos aos que se enfrontaron distintas sociedades ao longo do tempo, identificando as causas e consecuencias dos cambios producidos e os problemas aos que se enfrontan na actualidade, mediante o desenvolvemento de proxectos de investigación e o uso de fontes fiables, para realizar propostas que contribúan ao desenvolvemento sustentable.			3-4-5		3	3-4	1	1

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX4 - Identificar e analizar os elementos da paisaxe e a súa articulación en sistemas complexos naturais, rurais e urbanos, así como a súa evolución no tempo, interpretando as causas das transformacións e valorando o grao de equilibrio existente nos distintos ecosistemas, para promover a súa conservación, mellora e uso sustentable.					2	1-2-3-4	1	
OBX5 - Analizar de forma crítica formulacións históricas e xeográficas explicando a construción dos sistemas democráticos e os principios constitucionais que rexen a vida en comunidade, así como asumindo os deberes e dereitos propios do noso marco de convivencia, para promover a participación cidadá e a cohesión social.	5					1-2		1
OBX6 - Comprender os procesos xeográficos, históricos e culturais que conformaron a realidade multicultural na que vivimos, coñecendo e difundindo a historia e a cultura das minorías étnicas presentes no noso país, e valorando a achega dos movementos en defensa da igualdade e a inclusión, para reducir estereotipos, evitar calquera tipo de discriminación e violencia, e recoñecer a riqueza da diversidade.	5				3	1-2-3		1
OBX7 - Identificar os fundamentos que sosteñen as diversas identidades propias e as alleas, a través do coñecemento e posta en valor do patrimonio material e inmaterial que compartimos para conservalo e respectar os sentimentos de pertenza, así como para favorecer procesos que contribúan á cohesión e solidariedade territorial no tocante aos valores do europeísmo e da Declaración Universal dos Dereitos Humanos.		3			1	1-2-3		1
OBX8 - Tomar conciencia do papel dos ciclos demográficos, o ciclo vital, as formas de vida e as relacións interxeracionais e de dependencia na sociedade actual e a súa evolución ao longo do tempo, analizándoas de forma crítica, para promover alternativas saudables, sustentables, enriquecedoras e respectuosas coa dignidade humana e o compromiso coa sociedade e a contorna.			5	4	2-5	1-2-3		
OBX9 - Coñecer e valorar a importancia da seguridade integral cidadá na cultura de convivencia nacional e internacional, recoñecendo a contribución do Estado, as súas institucións e outras entidades sociais á cidadanía global, á paz, á cooperación internacional e ao desenvolvemento sustentable, para promover a consecución dun mundo máis seguro, solidario, sustentable e xusto.	2					1-2-3-4	1	1

Descrición:

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	A formación da Alta Idade Media.	Nesta unidade vaise o cambio dende a Idade Antiga cara a Idade Media. Explicando elementos sobre a formación dos Reinos Bárbaros, a creación do Imperio Bizantino e a formación do Islam.	12	14	X		
2	A Europa Feudal.	Esta unidade vai a referirse sobre a formación do sistema feudal e a explicación da súa realidade social, política, económica e cultura. Centrandonos na formación do Románico como o primeiro estilo artístico propiamente europeo.	10	10	X		
3	O renacemento urbano e a Europa do Gótico.	Na seguinte unidade vaise a traballar a realidade do renacemento urbano durante os séculos centrais da Idade Media, e a chegada da Peste Negra. O que vai levarnos a explicar a crise da Baixa Idade Media e os seus problemas. Analizando a realidade social, política, económica e cultural do período. Ademais estudarase a realidade do estilo gótico.	10	12	X		
4	A Península Ibérica durante a Idade Media.	Na unidade vaise analizar a realidade política, social, económica e cultural da península Ibérica. Explicando a realidade dos reinos cristián e a realidade de Al-Ándalus.	10	10	X	X	
5	O inicio da Idade Moderna	Nesta unidade imos a tratar o cambio dende a mentalidade medieval cara a da Idade Moderna: centrandonos en elementos como o Renacemento e a Reforma.	10	10		X	
6	Dende os Reis Católicos ata a consolidación da Monarquía Hispánica.	Esta unidade vai levar a explicar a realidade dos Reis Católicos e a formación dunha nova monarquía, que vai levar a creación dun gran imperio, coñecido como Monarquía dos Austrias, durante a dinastía dos Austrias. Analizando a realidade social, política, económica e cultural. Explicando tamén a creación do Imperio ultramarino, coa conquista e colonización de América.	12	15		X	
7	A Europa do Barroco.	A seguinte unidade vai analizar a realidade social, política, económica e cultural da Europa durante a época do Barroco. Analizando a chegada da crise da Monarquía Hispánica e a chegada da Dinastía dos Borbóns a España. Analizando a realidade artística e cultural do Barroco.	10	10		X	

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
8	O estudo da poboación e a súa problemática actual.	Nesta unidade vaise traballar o estudo da Demografía como ciencia, e os seus mecanismos máis importantes. Para iso farase características dos modelos de poboación actual, analizando os seus problemas e peculiaridades de España e Galicia.	10	9			X
9	O mundo urbano na actualidade.	O estudo da cidade como elemento básico da nosa sociedade actual será o obxectivo desta unidade, na que se analizarán os diferentes modelos de cidade e as súas características básicas. Dentrándonos nos modelos de Europa, España e Galicia.	10	9			X
10	Desigualdade e cooperación internacional.	Ó longo desta unidade vaise analizar o concepto de desigualdade, e os tipos de desigualdade. Ademais analizarase os sistemas de cooperación internacional para acabar coa desigualdade.	6	6			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	A formación da Alta Idade Media.	14

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.2 - Utilizar unha secuencia cronolóxica con obxecto de examinar a relación entre feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade e duración), utilizando termos e conceptos apropiados.	Realizar liñas do tempo e análise de procesos de simultaneidade sobre o Imperio Bizantino, os Reinos Xermánico, o Imperio Carolinxio e o Islám.	PE	80
CA2.4.1. - Identificar e interpretar a conexión de España e Galicia cos grandes procesos históricos da época medieval, valorando o que supuxeron para a súa evolución e sinalando as achegas dos seus habitantes ao longo da historia.	Explicar o papel de España e Galicia a través da disolución dos Imperio Romano e a formación dos reinos xermanos: Reino Visigodo e Suevo.		
CA2.6 - Relacionar as culturas e civilizacións que se desenvolveron ao longo da historia medieval e moderna coas diversas identidades colectivas que se foron construíndo ata a actualidade, reflexionando sobre os múltiples significados que adoptan e as achegas de cada unha delas á cultura humana universal.	Relacionar os elementos comúns dos Reinos Xermanos, Imperio Carolinxio, Imperio Bizantino e Islam, e como influen na realidade actual.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.7 - Identificar a orixe histórica de distintas identidades colectivas que se desenvolveron en España e Galicia, interpretando o uso que se fixo delas e mostrando unha actitude de respecto e tolerancia cara aos diferentes sentidos de pertenza, promovendo a solidariedade e a cohesión social.	Identificar o orixe do Reino Visigodo e o Reino Suevo, analizando as súas características máis básicas.		
CA2.8 - Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos.	Identificar os elementos do artístico da Alta Idade Media a nivel Internacional, español e galego, para poder valorar o seu valor como patrimonio histórico.		
CA2.1.1. - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Idade Media, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.	Identificar e comentar diferentes fontes da Alta Idade Media.	TI	20
CA2.3 - Analizar procesos de cambio histórico de relevancia a través do uso de diferentes fontes de información, tendo en conta as continuidades e permanencias en diferentes períodos e lugares.	Analizar os diferentes procesos de cambio histórico a través de diversas fontes para a realización de presentacións ou comentarios.		
CA2.1 - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Idade Media e da Idade Moderna, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.		Baleiro	0
CA2.4 - Identificar e interpretar a conexión de España e Galicia cos grandes procesos históricos (das épocas medieval e moderna), valorando o que supuxeron para a súa evolución e sinalando as achegas dos seus habitantes ao longo da historia.			

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Tempo histórico: construción e interpretación de liñas do tempo a través da linealidade, cronoloxía, simultaneidade e duración. - A construción das identidades culturais, da idea de Europa e do eurocentrismo, a través do pensamento e da arte durante a Idade Media e a Idade Moderna. Relacións coa civilización islámica. - A contrución de idais culturais e as relación coa civilización islámica, a través do pensamento e a arte.

UD	Título da UD	Duración
2	A Europa Feudal.	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
--------------------------------	-------------------------------	-----------	----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.2 - Utilizar unha secuencia cronolóxica con obxecto de examinar a relación entre feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade e duración), utilizando termos e conceptos apropiados.	Facer liñas do tempo cos acontecementos máis relevantes da época feudal.	PE	80
CA2.3 - Analizar procesos de cambio histórico de relevancia a través do uso de diferentes fontes de información, tendo en conta as continuidades e permanencias en diferentes períodos e lugares.	Explicar de forma concisa os procesos de cambio histórico ó longo da Idade Media e a implantación do feudalismo e as súas característica básica: sociedade feudal, sistema feudovasalático, a organización do poder, a economía feudal e o románico .		
CA2.4.1. - Identificar e interpretar a conexión de España e Galicia cos grandes procesos históricos da época medieval, valorando o que supuxeron para a súa evolución e sinalando as achegas dos seus habitantes ao longo da historia.	Identificar as características do feudalismo na Península Ibérica durante a Idade Media.		
CA2.8 - Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos.	Identificar os elementos máis importantes do patrimonio artístico do Románico durante a época feudal. Indicando os elementos máis importantes do patrimonio artístico e as súas características básicas.		
CA2.1.1. - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Idade Media, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.	Uso e creación de mapas históricos e imaxes para explicar o feudalismo, o románico e as súas características básica.	TI	20
CA2.1 - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Idade Media e da Idade Moderna, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.		Baleiro	0
CA2.4 - Identificar e interpretar a conexión de España e Galicia cos grandes procesos históricos (das épocas medieval e moderna), valorando o que supuxeron para a súa evolución e sinalando as achegas dos seus habitantes ao longo da historia.			

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Tempo histórico: construción e interpretación de liñas do tempo a través da linealidade, cronoloxía, simultaneidade e duración. - Autoridade e complexidade social durante a Idade Media e a Idade Moderna. Os estamentos. - A organización política do ser humano e as formulacións estatais no mundo medieval e moderno. Evolución da teoría do poder. - A organización política do ser humano e as formulacións estatais no mundo medieval. Evolución da teoría do poder. - A construción das identidades culturais, da idea de Europa e do eurocentrismo, a través do pensamento e da arte durante a Idade Media e a Idade Moderna. Relacións coa civilización islámica. - A contrución de identidades culturais a través do pensamento e a Arte durante a Idade Media.

Contidos

- O papel da relixión na organización social, a lexitimización do poder e a formación de identidades. Herexías, persecucións e guerras de relixión.
- O papel da relixión na organización social e a lexitimización do poder e a formación de identidades.

UD	Título da UD	Duración
3	O renacemento urbano e a Europa do Gótico.	12

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.6 - Coñecer e interpretar os comportamentos demográficos da poboación, os cambios que experimentou e os seus ciclos, identificando e analizando os principais problemas e retos aos que nos enfrontamos no mundo e en España e Galicia.	Explicar a Peste Negra e as súas características demográficas, analizando as súas consecuencias sociais, económicas e políticas.	PE	80
CA2.1.1. - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Idade Media, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.	Argumentar razoadamente a través de fontes histórica sobre as causas e desenvolvemento da expansión agrícola e comercial durante os séculos centrais da Idade Media. Así como explicar o crecemento dos Gremios e as súas características.		
CA2.2 - Utilizar unha secuencia cronolóxica con obxecto de examinar a relación entre feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade e duración), utilizando termos e conceptos apropiados.	Situar cronolóxicamente os acontecementos máis importantes da Europa do Gótico.		
CA2.3 - Analizar procesos de cambio histórico de relevancia a través do uso de diferentes fontes de información, tendo en conta as continuidades e permanencias en diferentes períodos e lugares.	Explicar razoadamente o paso da monarquía feudal o fortalecemento do poder dos monarcas na época do gótico.		
CA2.4.1. - Identificar e interpretar a conexión de España e Galicia cos grandes procesos históricos da época medieval, valorando o que supuxeron para a súa evolución e sinalando as achegas dos seus habitantes ao longo da historia.	Identificar as características dos conflitos e revoltas populares, destacando os exemplos de España e Galicia.		
CA2.8 - Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos.	Explicar o desenvolvemento cultural e artístico do mundo urbano do gótico. Indicando as súas características e as repercusión para a formación da conciencia europea.	TI	20

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Idade Media e da Idade Moderna, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.		Baleiro	0
CA2.4 - Identificar e interpretar a conexión de España e Galicia cos grandes procesos históricos (das épocas medieval e moderna), valorando o que supuxeron para a súa evolución e sinalando as achegas dos seus habitantes ao longo da historia.			

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Aglomeracións urbanas e ruralidade. O despoboamento e o sostemento do mundo rural. O desenvolvemento urbano sustentable: a cidade, o espazo de convivencia. Modos e estilos de vida no contexto da globalización. - Tempo histórico: construción e interpretación de liñas do tempo a través da linealidade, cronoloxía, simultaneidade e duración. - Violencia e conflitos armados. A guerra na Idade Media e na Idade Moderna. Os civís durante as guerras. - Violencia e conflitos armados. A guerra durante a Idade Media. Os civís durante as guerras. - A construción das identidades culturais, da idea de Europa e do eurocentrismo, a través do pensamento e da arte durante a Idade Media e a Idade Moderna. Relacións coa civilización islámica. - A construción de identidades culturais a través do pensamento e a Arte durante a Idade Media. - España no tempo e a súa conexión cos grandes procesos da historia medieval e moderna da humanidade. O legado histórico e o acervo cultural na formación das identidades colectivas. Galicia na Idade Media: a era compostelá e as crises baixomedievais. - España no tempo e a súa conexión cos grandes procesos da Historia Medieval. O legado histórico e acervo cultural na formación de identidades colectivas.

UD	Título da UD	Duración
4	A Península Ibérica durante a Idade Media.	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.5 - Valorar a diversidade social e cultural, argumentando e intervindo en favor da inclusión, así como rexeitando e actuando en contra de calquera actitude ou comportamento discriminatorio baseado en estereotipos.	Explicar a diferenza entre a sociedade islámica e a sociedade nos reinos cristiáns. Analizando como a Península Ibérica mantivo unha visión integradora de ambas culturas durante moito tempo.	PE	80
CA2.2 - Utilizar unha secuencia cronolóxica con obxecto de examinar a relación entre feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade e duración), utilizando termos e conceptos apropiados.	Identificar e situar correctamente os principais acontecementos históricos da Idade Media na Península Ibérica.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.3 - Analizar procesos de cambio histórico de relevancia a través do uso de diferentes fontes de información, tendo en conta as continuidades e permanencias en diferentes períodos e lugares.	Anallizar a realidade da Península Ibérica no proceso de formación do feudalismo e a consolidación das monarquías		
CA2.4.1. - Identificar e interpretar a conexión de España e Galicia cos grandes procesos históricos da época medieval, valorando o que supuxeron para a súa evolución e sinalando as achegas dos seus habitantes ao longo da historia.	Identificificar os acontecementos relacionados coa Peste Negra, e as súas repercusións para Galicia, España e Europa e as súas consecuencias (caída da economía, crises de subsistencia, crises demográficas, revoltas urbanas e rurais, etc.).		
CA2.7 - Identificar a orixe histórica de distintas identidades colectivas que se desenvolveron en España e Galicia, interpretando o uso que se fixo delas e mostrando unha actitude de respecto e tolerancia cara aos diferentes sentidos de pertenza, promovendo a solidariedade e a cohesión social.	Identificar a formación dos reinos cristiáns e como iso leva a formación do Estado Español actual.		
CA2.8 - Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos.	Facer unha recopilación dos elementos artísticos e de patrimonio máis importantes da Idade Media na Península Ibérica.		
CA2.1.1. - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Idade Media, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.	Explicar por medio de fontes a situación socioeconómica da Península Ibérica.	TI	20
CA2.1 - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Idade Media e da Idade Moderna, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.		Baleiro	0
CA2.4 - Identificar e interpretar a conexión de España e Galicia cos grandes procesos históricos (das épocas medieval e moderna), valorando o que supuxeron para a súa evolución e sinalando as achegas dos seus habitantes ao longo da historia.			

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Competencia e conflito polos recursos e o territorio. Mercados rexionais, políticas comerciais e movementos migratorios. Tensións internacionais, choques e alianzas entre civilizacións. - Tempo histórico: construción e interpretación de liñas do tempo a través da linealidade, cronoloxía, simultaneidade e duración. - Violencia e conflitos armados. A guerra na Idade Media e na Idade Moderna. Os civís durante as guerras. - Violencia e conflitos armados. A guerra durante a Idade Media. Os civís durante as guerras. - Autoridade e complexidade social durante a Idade Media e a Idade Moderna. Os estamentos. - A construción das identidades culturais, da idea de Europa e do eurocentrismo, a través do pensamento e da arte durante a Idade Media e a Idade Moderna. Relacións coa civilización islámica.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A contrución de idais culturais e as relación coa civilización islámica, a través do pensamento e a arte. - España no tempo e a súa conexión cos grandes procesos da historia medieval e moderna da humanidade. O legado histórico e o acervo cultural na formación das identidades colectivas. Galicia na Idade Media: a era compostelá e as crises baixomedievais. - España no tempo e a súa coñexión cos grandes procesos da Historia Medieval. O legado histórico e acervo cultural na formación de identidas colectivas. - Galicia na Idade Media: a era compostelá e as crises baixomedievais.

UD	Título da UD	Duración
5	O inicio da Idade Moderna	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1.2. - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos daldade Moderna, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.	Comentar diferentes fontes históricas sobre os principios do Renacemento e a difusión científica	PE	80
CA2.2 - Utilizar unha secuencia cronolóxica con obxecto de examinar a relación entre feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade e duración), utilizando termos e conceptos apropiados.	Realizar liñas do tempo ou situe cronolóxica mente acontecementos importantes da Idade Moderna: os grandes descubrimentos, os principais procesos de descubrimento científico		
CA2.3 - Analizar procesos de cambio histórico de relevancia a través do uso de diferentes fontes de información, tendo en conta as continuidades e permanencias en diferentes períodos e lugares.	Identificar os cambios dende a mentalidade medieval ata a moderna a través de diferentes fontes de carácter histórica. Identificando os principios relixiosos.		
CA2.8 - Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos.	Identificar os principais elementos da cultura renacentista (filosófica, artística e cultural) e Análizar a súa repercusión no mundo actual e na nos a historia.		
CA3.6 - Sinalar os fundamentos da idea de Europa a través das diferentes experiencias históricas do pasado e identificar o legado histórico, institucional, artístico e cultural como patrimonio común da cidadanía europea.	Sinalar o valor do Renacemento na mentalidade cultura europea, e como iso fomentou o concepto de Cultura Europea. Analizando as súas repercusións sociais, culturais, relixiosas e artísticas		
CA2.4.2. - Identificar e interpretar a conexión de España e Galicia cos grandes procesos históricos da época moderna), valorando o que supuxeron para a súa evolución e sinalando as achegas dos seus habitantes ao longo da historia.	Identificar o papel de Galicia e España no proceso da Conquista e colonización de América e Asia.	TI	20

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Idade Media e da Idade Moderna, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.		Baleiro	0
CA2.4 - Identificar e interpretar a conexión de España e Galicia cos grandes procesos históricos (das épocas medieval e moderna), valorando o que supuxeron para a súa evolución e sinalando as achegas dos seus habitantes ao longo da historia.			

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Tempo histórico: construción e interpretación de liñas do tempo a través da linealidade, cronoloxía, simultaneidade e duración. - Violencia e conflitos armados. A guerra na Idade Media e na Idade Moderna. Os civís durante as guerras. - Violencia e conflitos armados. A guerra durante a Idade Moderna. Os civís durante as guerras. - A organización política do ser humano e as formulacións estatais no mundo medieval e moderno. Evolución da teoría do poder. - A organización política do ser humano e as formulacións estatais no mundo moderno. Evolución da teoría do poder. - O papel da relixión na organización social, a lexitimización do poder e a formación de identidades. Herexías, persecucións e guerras de relixión. - O papel da relixión na organización social e a lexitimización do poder e a formación de identidades. - O papel da relixión na lexitimización do poder: Herexías, persecución e guerras de relixión. - A disputa pola hexemonía e a xeopolítica no nacemento e evolución da modernidade. Viaxes, descubrimentos e sistemas de intercambio na formación dunha economía mundial. - Ciencia, medicina e avances tecnolóxicos. A loita contra epidemias e pandemias. Racionalismo e empirismo na explicación da realidade fronte ás supersticións. - Cidadanía europea. Ideas e actitudes no proxecto de construción dunha identidade común. A seguridade e a cooperación internacional.

UD	Título da UD	Duración
6	Dende os Reis Católicos ata a consolidación da Monarquía Hispánica.	15

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
--------------------------------	-------------------------------	-----------	----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Valorar o grao de sustentabilidade e de equilibrio dos diferentes espazos e desde distintas escalas e analizar a súa transformación e degradación a través do tempo pola acción humana na explotación dos recursos, a súa relación coa evolución da poboación e as estratexias desenvoltas para o seu control e dominio e os conflitos que provocou.	Identificar e valorar o desenvolvemento económico na explotación dos recursos das colonias españolas en América, e como se organizou o sistema de plantación e explotación de recursos mineiros: provocando un cambio no equilibrio medioambiental.	PE	80
CA2.1.2. - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Idade Moderna, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.	Explicar o proceso de formación dos grandes descubrimentos e a formación dos grandes imperios coloniais.		
CA2.2 - Utilizar unha secuencia cronolóxica con obxecto de examinar a relación entre feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade e duración), utilizando termos e conceptos apropiados.	Identificar os principais procesos e acontecementos máis singulares da Idade Moderna na Península Ibérica e os seus dominios no seu contexto e orde cronolóxico.		
CA2.3 - Analizar procesos de cambio histórico de relevancia a través do uso de diferentes fontes de información, tendo en conta as continuidades e permanencias en diferentes períodos e lugares.	Facer unha análise sobre a evolución da Monarquía Hispánica dende o reinado dos Reis Católicos ata a monarquía dos Austrias.		
CA2.4.2. - Identificar e interpretar a conexión de España e Galicia cos grandes procesos históricos da época moderna), valorando o que supuxeron para a súa evolución e sinalando as achegas dos seus habitantes ao longo da historia.	Identificar e explicar o papel de España no proceso de conquista e colonización da América Española, e a súa realidade histórica.		
CA2.5 - Recoñecer as desigualdades sociais existentes en épocas pasadas e os mecanismos de dominación e control que se aplicaron, identificando aqueles grupos que se víron sometidos e silenciados, destacando a presenza de mulleres e de personaxes pertencentes a outros colectivos discriminados.	Explicar e recoñecer a realidade social da Península Ibérica e dos dominios coloniais españois.		
CA2.7 - Identificar a orixe histórica de distintas identidades colectivas que se desenvolveron en España e Galicia, interpretando o uso que se fixo delas e mostrando unha actitude de respecto e tolerancia cara aos diferentes sentidos de pertenza, promovendo a solidariedade e a cohesión social.	Explicar o proceso da formación da realidade social da monarquía hispánica e como foi a integración dos pobos americanos no Imperio. Centrándose na creación nos sistemas de dominación colonial e como evolucionaron na realidade actual de Iberoamérica.		
CA2.8 - Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos.	Describir e explicar o papel dos Reis Católicos, a Monarquía Hispánica e a América Española no patrimonio histórico cultural de Galicia, España, Europa e o Mundo.		
CA1.5 - Valorar a diversidade social e cultural, argumentando e intervindo en favor da inclusión, así como rexeitando e actuando en contra de calquera actitude ou comportamento discriminatorio baseado en estereotipos.	Explicar os procesos de formación da sociedade da monarquía española, vendo como se discriminou a xudeus e musulmáns e os procesos de integración da poboación indíxena americana mediante mestizaxe.	TI	20

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.6 - Sinalar os fundamentos da idea de Europa a través das diferentes experiencias históricas do pasado e identificar o legado histórico, institucional, artístico e cultural como patrimonio común da cidadanía europea.	Explicar o papel da colonización americana no progreso de desenvolvemento económico, social, cultural e político de Europa Occidental.		
CA2.1 - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Idade Media e da Idade Moderna, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.		Baleiro	0
CA2.4 - Identificar e interpretar a conexión de España e Galicia cos grandes procesos históricos (das épocas medieval e moderna), valorando o que supuxeron para a súa evolución e sinalando as achegas dos seus habitantes ao longo da historia.			

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Competencia e conflito polos recursos e o territorio. Mercados rexionais, políticas comerciais e movementos migratorios. Tensións internacionais, choques e alianzas entre civilizacións. - Tempo histórico: construción e interpretación de liñas do tempo a través da linealidade, cronoloxía, simultaneidade e duración. - Violencia e conflitos armados. A guerra na Idade Media e na Idade Moderna. Os civís durante as guerras. - Violencia e conflitos armados. A guerra durante a Idade Moderna. Os civís durante as guerras. - A organización política do ser humano e as formulacións estatais no mundo medieval e moderno. Evolución da teoría do poder. - A organización política do ser humano e as formulacións estatais no mundo moderno. Evolución da teoría do poder. - España no tempo e a súa conexión cos grandes procesos da historia medieval e moderna da humanidade. O legado histórico e o acervo cultural na formación das identidades colectivas. Galicia na Idade Media: a era compostelá e as crises baixomedievais. - España no tempo e a súa conexión cos grandes procesos da Historia Moderna da humanidade. O legado histórico e o acervo cultural na formación das identidades colectivas. - Cidadanía europea. Ideas e actitudes no proxecto de construción dunha identidade común. A seguridade e a cooperación internacional.

UD	Título da UD	Duración
7	A Europa do Barroco.	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
--------------------------------	-------------------------------	-----------	----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1.2. - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Idade Moderna, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.	Identificar a través de diferentes fontes a realidade social, política, económica e cultural da Europa do Barroco.	PE	80
CA2.2 - Utilizar unha secuencia cronolóxica con obxecto de examinar a relación entre feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade e duración), utilizando termos e conceptos apropiados.	Identificar os principais procesos e acontecementos máis singulares da Idade Moderna durante a época do Barroco no seu contexto e orde cronolóxico.		
CA2.3 - Analizar procesos de cambio histórico de relevancia a través do uso de diferentes fontes de información, tendo en conta as continuidades e permanencias en diferentes períodos e lugares.	Analizar a evolución social, política, económica e cultural durante a época do Barroco.		
CA2.8 - Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos.	Identificar as principais características culturais e artísticas do Barroco para poder protexer o seu legado na actualidade.		
CA2.4.2. - Identificar e interpretar a conexión de España e Galicia cos grandes procesos históricos da época moderna), valorando o que supuxeron para a súa evolución e sinalando as achegas dos seus habitantes ao longo da historia.	Identificar e interpretar os elementos sociais, político, económicos, sociais e políticos de España e Galicia durante a época do Barroco.	TI	20
CA3.3 - Sinalar e explicar aquelas experiencias históricas máis destacables, e anteriores á época contemporánea, nas que se logrou establecer sistemas políticos que favoreceron o exercicio de dereitos e liberdades dos individuos e da colectividade, considerándoas como antecedentes das posteriores conquistas democráticas e referentes históricos das liberdades actuais.	Facer unha comparación sobre a realidade histórica durante a época do Barroco, e como cambiou con respecto a sociedade actual.		
CA2.1 - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Idade Media e da Idade Moderna, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.		Baleiro	0
CA2.4 - Identificar e interpretar a conexión de España e Galicia cos grandes procesos históricos (das épocas medieval e moderna), valorando o que supuxeron para a súa evolución e sinalando as achegas dos seus habitantes ao longo da historia.			

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Tempo histórico: construción e interpretación de liñas do tempo a través da linealidade, cronoloxía, simultaneidade e duración. - Autoridade e complexidade social durante a Idade Media e a Idade Moderna. Os estamentos. - A organización política do ser humano e as formulacións estatais no mundo medieval e moderno. Evolución da teoría do poder.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A organización política do ser humano e as formulacións estatais no mundo moderno. Evolución da teoría do poder. - O papel da relixión na organización social, a lexitimización do poder e a formación de identidades. Herexías, persecucións e guerras de relixión. - O papel da relixión na organización social e a lexitimación do poder e a formación de identidades. - Significado e función das expresións artísticas e culturais nas distintas civilizacións. O barroco galego. Diversidade e riqueza cultural. Respecto e conservación do patrimonio material e inmaterial. - Cidadanía europea. Ideas e actitudes no proxecto de construción dunha identidade común. A seguridade e a cooperación internacional.

UD	Título da UD	Duración
8	O estudo da poboación e a súa problemática actual.	9

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Valorar o grao de sustentabilidade e de equilibrio dos diferentes espazos e desde distintas escalas e analizar a súa transformación e degradación a través do tempo pola acción humana na explotación dos recursos, a súa relación coa evolución da poboación e as estratexias desenvolvidas para o seu control e dominio e os conflitos que provocou.	Describir os rasgos de equilibrio entre a poboación e os recursos, e como a acción humana cambia estes procesos.	PE	80
CA1.6 - Coñecer e interpretar os comportamentos demográficos da poboación, os cambios que experimentou e os seus ciclos, identificando e analizando os principais problemas e retos aos que nos enfrontamos no mundo e en España e Galicia.	Ser quen de interpretar e coñecer os ciclos demográficos e como iso pode afectar a realidade socioeconómica.		
CA2.2 - Utilizar unha secuencia cronolóxica con obxecto de examinar a relación entre feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade e duración), utilizando termos e conceptos apropiados.	Utilización de termos e conceptos axeitados a demografía.		
CA1.1 - Identificar, valorar e mostrar interese polos principais problemas que lle afectan á sociedade, adoptando unha posición crítica e proactiva cara a eles.	Realizar unha presentación sobre os problemas da sociedade, especialmente relacionados coa demografía e como iso afecta economía, política e realidade social.	TI	20
CA1.2 - Argumentar de forma crítica sobre problemas de actualidade a través de coñecementos xeográficos e históricos, contrastando e valorando fontes diversas.	Realizar unha presentación sobre os problemas actuais da demografía actual e realizar unha análise crítica.		
CA3.1 - Identificar, valorar e mostrar interese polos principais problemas que lle afectan á sociedade, adoptando unha posición crítica e proactiva cara a eles.	Facer unha presentación sobre os diferentes problemas que afectan a sociedade con respecto ós retos demográficos.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos

- Igualdade. Situacións discriminatorias das nenas e das mulleres no mundo. Roles de xénero e a súa manifestación en todos os ámbitos da sociedade e da cultura.
- Tempo histórico: construción e interpretación de liñas do tempo a través da linealidade, cronoloxía, simultaneidade e duración.
- Interese ante os retos e problemas de actualidade na contorna local e global.
- Ciclos vitais, uso do tempo libre e hábitos de consumo. Diferenzas e cambios nas formas de vida nas sociedades actuais e nas do pasado.

UD	Título da UD	Duración
9	O mundo urbano na actualidade.	9

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.7 - Interpretar desde a perspectiva do desenvolvemento sustentable e da cidadanía global os principais desafíos do mundo actual, expresando a importancia de implicarse na procura de solucións e no modo de concretalos desde a súa capacidade de acción tanto local como global, valorando a contribución do Estado, as súas institucións e as asociacións civís en programas e misións dirixidos por organismos nacionais e internacionais para o logro da paz, a seguridade integral, a convivencia social e a cooperación entre os pobos.	Identificar e interpretar a cidade no mundo actual e valorando o desenvolvemento sostible.	PE	80
CA2.2 - Utilizar unha secuencia cronolóxica con obxecto de examinar a relación entre feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade e duración), utilizando termos e conceptos apropiados.	Utilización de termos e conceptos esenciais da xeografía aplicada o mundo urbano.		
CA3.1 - Identificar, valorar e mostrar interese polos principais problemas que lle afectan á sociedade, adoptando unha posición crítica e proactiva cara a eles.	Identificar os principais problemas e posibles solución sobre a cidade e o mundo urbano, e como iso afectaba a sociedade.		
CA1.1 - Identificar, valorar e mostrar interese polos principais problemas que lle afectan á sociedade, adoptando unha posición crítica e proactiva cara a eles.	Realizar unha presentación sobre un ou varios dos problemas sociais que afecta a cidade e explicalo na realidade española e galega.	TI	20
CA1.2 - Argumentar de forma crítica sobre problemas de actualidade a través de coñecementos xeográficos e históricos, contrastando e valorando fontes diversas.	Realizar unha argumentación crítica sobre os problemas da cidade nun mundo globalizado.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos

- Desafíos demográficos no mundo actual. Causalidade e comparación no estudo da diversidade social e cultural e das estruturas demográficas en distintas escalas: da global á local. Dinámica demográfica de Galicia.

Contidos
- A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita pola supervivencia e o status social du - Interese ante os retos e problemas de actualidade na contorna local e global. - Identificación e xestión das emocións e a súa repercusión en comportamentos individuais e colectivos.

UD	Título da UD	Duración
10	Desigualdade e cooperación internacional.	6

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Valorar o grao de sustentabilidade e de equilibrio dos diferentes espazos e desde distintas escalas e analizar a súa transformación e degradación a través do tempo pola acción humana na explotación dos recursos, a súa relación coa evolución da poboación e as estratexias desenvolvidas para o seu control e dominio e os conflitos que provocou.	Facer unha valoración correcta do grao de sustentabilidade e equilibrio da realidade galega, española e europea, e a súa evolución.	PE	80
CA1.4 - Argumentar a necesidade de accións de defensa, protección, conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana a través de propostas e iniciativas que reflectan compromisos e condutas en favor da sustentabilidade e da repartición xusta e solidaria dos recursos.	Razoar as necesidades de protección na defensa e protección do medio ambiente para evitar os problemas medioambientais, que son causa de desigualdade entre o mundo desenvolvido e en vías de desenvolvemento.		
CA2.2 - Utilizar unha secuencia cronolóxica con obxecto de examinar a relación entre feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade e duración), utilizando termos e conceptos apropiados.	Utilización de termos e concepto apropiados con respecto a desigualdade e a cooperación internacional.		
CA3.1 - Identificar, valorar e mostrar interese polos principais problemas que lle afectan á sociedade, adoptando unha posición crítica e proactiva cara a eles.	Identificar e facer unha valoración crítica dos problemas sociais máis importantes do mundo actual.		
CA3.5 - Valorar a diversidade social e cultural, argumentando e intervindo en favor da inclusión, así como rexeitando e actuando en contra de calquera actitude ou comportamento discriminatorio baseado en estereotipos.	Identificar e valorar de forma racional os valores que aportan a diversidade cultural e social a Galicia, España e Europa.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Identificar, valorar e mostrar interese polos principais problemas que lle afectan á sociedade, adoptando unha posición crítica e proactiva cara a eles.	Realizar un traballo onde se mostre e valore os principais problemas sociais da sociedade española e galega.	TI	20
CA1.2 - Argumentar de forma crítica sobre problemas de actualidade a través de coñecementos xeográficos e históricos, contrastando e valorando fontes diversas.	Realizar un traballo onde se argumente de forma crítica os principais problemas sociais da sociedade española e galega.		
CA3.2 - Adquirir e construír coñecemento relevante do mundo actual e da historia, a través de procesos indutivos, da investigación e do traballo por proxectos, retos ou problemas, mediante a elaboración de produtos que reflectan a comprensión dos fenómenos e problemas abordados.	Ser quen de realizar busquedas de información e a construción de redacción sobre os problemas do mundo actual		
CA3.4 - Mostrar actitudes pacíficas e respectuosas e asumir as normas como marco necesario para a convivencia, demostrando capacidade crítica e identificando e respondendo de maneira asertiva ante as situacións de inxustiza e desigualdade.	Realizar un traballo onde se mostre e valore o pacifismo como elemento necesario para a convivencia na sociedade española e galega.		
CA3.7 - Tomar conciencia do ciclo vital e analizar como cambiaron as súas características, necesidades e obrigacións en distintos momentos históricos, así como as raíces da distribución por motivos de xénero do traballo doméstico, asumindo as responsabilidades e compromisos propios da idade no ámbito familiar, na contorna escolar e na comunidade, e valorando a riqueza que achegan as relacións interxeracionais.	Tomar conciencia a través de exposición da igualdade de xenero en tódolos ambitos sociais.		
CA3.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	A través da realización de exposición demostrar que un mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable é mellor para a sociedade galega, española e europea.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Aglomeracións urbanas e ruralidade. O despoboamento e o sostemento do mundo rural. O desenvolvemento urbano sustentable: a cidade, o espazo de convivencia. Modos e estilos de vida no contexto da globalización. - Competencia e conflito polos recursos e o territorio. Mercados rexionais, políticas comerciais e movementos migratorios. Tensións internacionais, choques e alianzas entre civilizacións. - Concentración e distribución da riqueza. Formas e modos de percibir e representar a desigualdade. Liñas de acción para unha repartición xusta. A cuestión do mínimo vital. - A contribución do Estado e as súas institucións á paz, á seguridade integral, cidadá e á convivencia social. - Tempo histórico: construción e interpretación de liñas do tempo a través da linealidade, cronoloxía, simultaneidade e duración.

Contidos

- Dignidade humana e dereitos universais. Convención sobre os Dereitos do Neno.
- Alteridade: respecto e aceptación «do outro». Comportamentos non discriminatorios e contrarios a calquera actitude diferenciadora e segregadora.
- Igualdade de xénero. Manifestacións e condutas non sexistas.
- As redes sociais. Seguridade e prevención ante os riscos e perigos do uso das tecnoloxías da información e da comunicación.
- Convivencia cívica e cultura democrática. Incorporación e implicación na sociedade civil en procesos democráticos. Participación en proxectos comunitarios.
- Solidariedade, empatía e accións de apoio a colectivos en situacións de pobreza, vulnerabilidade e exclusión social.
- Cidadanía europea. Ideas e actitudes no proxecto de construción dunha identidade común. A seguridade e a cooperación internacional.

4.1. Concrecións metodolóxicas

As liñas de actuación metodolóxica no proceso de ensino e aprendizaxe da materia de Xeografía e Historia que permitan o logro dos obxectivos e unha adecuada adquisición das competencias clave poden xirar sobre as seguintes propostas.

Trátase de que o alumnado adquira o coñecemento dos feitos e fenómenos xeográficos e históricos nun sentido amplo, pero que lle permita relacionalos entre si e detectar as repercusións que estes tiveron no seu momento e aínda teñen no presente.

A organización dos saberes de xeografía e historia, a súa programación e secuenciación poden abordarse dende unha perspectiva cronolóxica ou máis transversal, en función dos obxectivos didácticos e as situacións de aprendizaxe propostas. Deste xeito a idea é que vaian incidindo na contextualización histórica e xeográfica dende un enfoque multicausal; e dende unha perspectiva de estudo comparado, realizando análises a través do espazo e o tempo. Para iso, pódense priorizar contidos esenciais, para dende eles acceder a un coñecemento esencial para a continuación realizar unha serie de traballos dun xeito operativo, práctico e comprensible.

O papel estrutural dos procesos de aprendizaxe e na que se usen contidos diversos, cun claro compoñente interdisciplinar, na que a materia de Xeografía e Historia da grandes oportunidade. Para iso pretendese incorporar campos temáticos, recursos e procedementos de diferentes áreas de coñecemento, que na que a materia ofrece un papel central á hora de establecer estratexias interdisciplinares. Tendo como obxectivo a realización de traballos por proxectos. No caso da materia de segundo deso ten especial relevancia para o coñecemento das materias de letras e de ciencias. Isto permitirá que o alumnado perciba a aprendizaxe dende unha perspectiva conxunta e global, evitando unha visión compartimentada das materias.

Na materia de Xeografía e Historia de 2º de ESO intentárase aumentar o interese do alumnado ó desenvolver as diferentes aprendizaxes. Polo tanto, é conveniente contextualizalas e conectalas cos problemas actuais e retos do presente, dende unha perspectiva interpretativa do tempo e comprensiva do espazo. Con isto pretendese que o alumnado se mostre máis interesado, ó ver que os contidos e as técnicas de estudo teñen funcionalidade, interese e utilidade para o alumnado. Deste xeito tamén se lle permitirá crear escenarios diversos nos que desenvolver iniciativas e proxectos en situacións reais para ir propiciando que vaian participando e comprometéndose coa contorna e a comunidade.

O desenvolvemento das competencias son o eixe principal e central da didáctica docente. Polo tanto, o enfoque metodolóxico das clases debe ser eminentemente práctico e activo poñendo ó alumnado no reto de resolver as tarefas que se lle propoñen, seguindo a máxima de que se aprende facendo. Unha das vantaxes da Xeografía e Historia é que o alumnado adoita a ter coñecementos previos por experiencias vividas, polo que é preciso aproveitálas para favorecer que siga construíndo a súa aprendizaxe. Deste xeito o profesorado debe de guiar e propiciar do progreso dos saberes.

Por suposto, é recomendable establecer unha diversificación dos itinerarios de aprendizaxes, así como a aplicación de criterios de flexibilidade que permitan poñer en acción propostas e iniciativas educativas que favorezan a inclusión. Isto favorecerá a motivación e a participación activa do alumnado e detectar os progresos individuais e grupais sen fixarse só nos resultados. En relación a isto, o profesorado poderá facer emprego de distintos métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado e que favorezan a capacidade de aprender por si mesmos, o

que vai permitir reforzar a autonomía, a reflexión e a responsabilidade. Diversificar metodoloxías, ademais de romper coa rutina, vai axudar a que o docente teña maior perspectiva de coñecemento do alumnado nas diferentes facetas e detectar as dificultades de aprendizaxe que aparezan e, se fora o caso, poñer en práctica os mecanismos de reforzo axeitados (discriminando tarefas, regulando a esixencia, propoñendo alternativas...)

Tamén é conveniente o uso de estratexias para traballar transversalmente a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, a competencia dixital, o fomento da creatividade, do espírito científico e do emprendemento.

Outro aspecto a ter en conta é potenciar as dinámicas de grupo, xa que a aprendizaxe entre iguais é moi efectiva. Poden propoñerse tarefas a desenvolver de xeito individual, pequeno grupo ou gran grupo buscando o maior rendemento do alumnado e unha maior interacción entre eles. Posteriormente, coa posta en común do traballado estableceríase un diálogo moi enriquecedor para a comprensión dos contidos.

O emprego de mecanismos como a formulación de interrogantes, tormenta de ideas, debates, recreación de feitos, asembleas.... facilitan o intercambio de información, o desenvolvemento crítico e a creación dun criterio persoal ou xuízo de valor que conduce á madurez e desenvolvemento dos estudantes.

Así pois, a innovación, o deseño, a actividade, a creatividade son características a contemplar nos métodos que se aplican na aula escapando das clases exclusivamente expositivas, pero que en moitas ocasión son necesarios. Pero intentarase innovar para poder coñecer as capacidades reais do alumnado, as habilidades e destrezas.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
Libro de texto.
Apuntamentos e fichas do docente.
Blog do docente.
Aula virtual do centro.
Caderno ou Cartafol de traballo do alumnado
Material informático.
Material audiovisual.
Mapas xeográficos e históricos.
Novelas históricas, novelas gráficas, cómics, etc.
Material funxible.
Prensa

Hoxe en día contamos cunha grande diversidade de recursos pedagóxicos para cada momento didáctico ou metodoloxía a empregar. O problema é que ás veces hai tanta variedade que o propio alumnado adoita afogarse en información. Polo tanto en todo momento intentarase realizar unha serie de elementos para poder desenvolver unha selección de recursos.

O libro de texto é un importante apoio para o profesorado e para o alumnado. Xa que este aglutina tódalas unidades que se van traballar ó longo do curso e tamén ofrece diversas e numerosas actividades a desenvolver. Non obstante, débese ter en conta que non debe determinar a función do docente nin a súa metodoloxía, polo que o profesorado, como profesional que é, determinará e xestionará o seu uso. Ademais do libro de texto empregarase material complementario, incluso elaborado polo docente, que se acomode ás oportunidades que se presenten na aula. Deste xeito o docente entregara unha serie de materiais de ampliación e consolidación para completar ou ampliar o libro de texto.

Hoxe en día o manexo das TIC son necesarias pois ofrecen moitas vantaxes pero o docente será selectivo no seu emprego e transmitirá ao alumnado a necesidade do uso responsable. Así mesmo, o docente pode dispor dunha serie de recursos dixitais, ente os que destacan:

- A seu espazo en moodle, a través da aplicación da Aula Virtual do Centro, no que se van facer propostas de traballo (visualizar vídeos, realizar actividades interactivas...) que enriquezan a didáctica. Aquí destaca o deseño deseñar diferentes tipos de tarefas avaliábeis, e comunicarse co alumnado.

- O docente pode ter o seu propio blog didáctico a través do cal pode facer ampliación de contidos.

O alumnado requerirá dun caderno de traballo, onde plasmará as tarefas de xeito ordenado e boa presentación. Dito caderno ou cartafol será unha mostra máis do traballo do alumno e do seu progreso. Neste caderno realizaranse diferentes actividades, esquemas ou fichas elaborados polo docente.

As novelas históricas adoitan ser atractivas para recrear feitos históricos e poden lerse na súa totalidade ou algún capítulo destacable.

Pode dispoñerse de Xogos de mesa de feitos históricos para ser empregados nalgunha ocasión.

En definitiva, deben empregarse diferentes materiais didácticos coa finalidade de diversificar non só a metodoloxía didáctica senón tamén a aprendizaxe individual.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Ó comezo de curso realizarase unha proba diagnóstica inicial co fin de detectar o nivel de competencia e a capacidade do alumnado. Así mesmo permitirá valorar as diferenzas académicas do alumnado para, en consecuencia, poder establecer as medidas oportunas para atender á diversidade que nos atopamos na aula.

Dita avaliación inicial consistirá en exercicios orais e escritos de diferente índole. Por unha banda, farase unha proba escrita (de preguntas, de completar textos, de relacionar, de ordenar, etc.) na que se avaliarán contidos históricos e xeográficos; pola outra banda, desenvolverase unha avaliación máis aberta e expositiva sobre diversos temas curriculares que permita coñecer as destrezas orais.

Así mesmo farase, cando sexa preciso, unha proba diagnóstica ó comezo de cada Unidade Didáctica coa finalidade de saber os coñecementos previos que ten o alumnado sobre o tema que se vai abordar para, a partir deles, seguir construíndo os seus saberes. Dita proba inicial realizarase axustándose a cada unidade, pero en liñas xerais consistirá na elaboración de cuestionarios, test, enunciados de verdadeiro falso, tormenta de ideas, entrevistas, asembleas, redaccións, visualización comentada de pequenos audiovisuais, pescudas....

Outra das vantaxes da avaliación inicial é a de ofrecer información sobre a predisposición do alumnado cara o tema que se vai a traballar, permitindo concretar os contidos que suscitan maior interese ou que se descoñecen totalmente. Ademais dá pé a definir a didáctica e a metodoloxía para abordar a unidade.

Outro aspecto importante destas probas diagnósticas é que permiten detectar as confusións e incorreccións que os estudantes teñen sobre os contidos a tratar e que van precisar aclaración e rectificación, sendo idóneo que sexan eles/elas mesmos/as os que, por medio de pescudas, cheguen ás conclusións exactas.

Por último, puntualizar que estas probas iniciais non teñen por que se valoradas numericamente xa que non entran no cómputo de cálculo da cualificación do alumnado.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8	UD 9	UD 10
Peso UD/ Tipo Ins.	12	10	10	10	10	12	10	10	10	6
Proba escrita	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80
Táboa de indicadores	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20

Unidade didáctica	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	100
Proba escrita	80
Táboa de indicadores	20

Crterios de cualificación:

Por unidades didácticas estableceuse o peso que se lle daba aos instrumentos de avaliación resultando que as probas escritas é do 80% e o das táboas de indicadores un 20%.

A probas escritas puntuaranse nunha escala de 0 a 10 e consistirán na contestación dunha serie de preguntas de diverso formato, por exemplo, poden ser:

- Pregunta de desenvolver, curtas ou tipo test.
- Preguntas de relacionar conceptos ou termos.
- Pregunta de definir conceptos.
- Preguntas de identificar e comentar imaxes.
- Preguntas de verdadeiro ou falso.
- Etc.

Cando se fagas as preguntas escritas especificarase o valor de cada pregunta, entendendo que se está contestada correctamente levará a puntuación máxima; pero, de non ser así, a puntuación diminuírá en consecuencia cuns criterios obxectivos que o docente debe ter previamente fixados.

Finalmente a cualificación da proba escrita será o resultado da suma total da puntuación acadada en cada cuestión. Logo haberá toda unha serie de actividades que se valorarán por diferentes táboas de indicadores. Estas comprenderán todas as tarefas e aspectos procedimentais que se encomenden ó alumnado que poden ser:

- Traballos escritos.
 - Informes e redaccións. Presentacións, nas que podera recorrer a usar elementos electrónicos como presentacións en ordenador.
 - Cadernos e cartafol.
 - Resumos, mapas conceptuais e esquemas.
 - Realización de pósters, folletos ou cartaz.
 - Exposicións orais.
 - Etc.

A idea é que os traballos ou actividades váianse combinando para facer as clases máis dinámica e menos rutinarias. Para a corrección destes traballos empregaranse as rúbricas, listas de cotexo ou sistemas de avaliación diverso. Estas van ser adaptadas a cada tarefa, e nas que figurará unha que recolla a actitude e implicación do/da alumno/a no traballo. Deste xeito considérase o interese como aspecto a valorar.

Para as rúbricas, listas de cotexo ou sistemas de avaliación establécense os seguintes parámetros:

- Excelente: 10.
- Ben: 7.
- Regular: 5.
- Moi regular: 3.
- Mal: 1.
- Non entregado: 0.

Todos estes valores serán avaliados, e con iso vaise extraer a media.

A nota da avaliación será o resultado de:

Nota avaliación= [(Media Ex. x 80)+ (Media rúbricas T.I.x20)] / 100.

Unha vez realizadas as operacións, aplicarase o redondeo tendo en conta que cando o decimal é superior a 5 o redondeo irá á alza e, pola contra, se é inferior, irá á baixa. A avaliación estará aprobada cando a cualificación sexa igual a 5 ou superior. Se o docente observa que o alumno ou alumna aprobou a avaliación, pero ten algunha parte ou tema pouco afianzado, poderá poñerlle algún traballo de reforzo. No caso de resultar unha avaliación negativa levarase a cabo un plan de recuperación.

Nota da Avaliación Final.

Para a cualificación final de curso terase en conta o peso porcentual ou ponderado que se lle aplicou ás unidades de cada avaliación, polo tanto será o resultado de:

$$\text{Nota final} = [(\text{Nota } 1^{\text{a}} \text{ aval.} \times 40) + (\text{Nota } 2^{\text{a}} \text{ aval.} \times 40) + (\text{Nota } 3^{\text{a}} \text{ aval.} \times 20)] / 100.$$

Outras consideracións:

O alumnado que non se presente a una proba avaliable tendo un xustificante oficial terá dereito a facer una nova proba; esta realizarase nos dous días seguintes á súa volta.

No caso de que alguén do alumnado tivera algún problema debidamente xustificado polo cal non se pode presentar ao segundo dos exames dunha avaliación, a cualificación establécese coas notas obtidas ata o momento. Porén na semana seguinte á súa volta deberá examinarse dos contidos pendentes, e a nota obtida fará media coas notas da seguinte avaliación.

No que se refire especificamente ao aspecto lingüístico establécese que cada catro faltas ortográfica, morfosintáctica ou léxica descontarán 0,10 puntos na cualificación final dos exercicios ou exames.

As normas nas probas escritas serán as seguintes:

- Sobre a mesa unicamente se pode ter o necesario para facer a proba escrita (bolígrafo azul ou negro como cores para escribir).

- Non se pode empregar ningún tipo de corrector.

- Durante a proba escrita non se pode usar ningún elemento dixital (móviles, pulseira, reloxos intelixentes, etc). A posesión deses elementos pode motivar a retirada da proba escrita e terá como consecuencia unha nota de 0 puntos na proba.

- Cando un alumno/a sexa visto copiando requisaráselle a proba escrita, e deberá repetilo na avaliación de recuperación final de xuño, perdendo o dereito a aprobar a avaliación correspondente. No caso de que se colla a alguén copiando durante o exame de recuperación final de xuño, considerarase suspenso e recibirá unha cualificación de 0 puntos.

- O alumnado deberá ser moi escrupuloso coa puntualidade, xa que o seu incumprimento considerarase unha falta leve.

- Nas probas escritas de avaliación é obrigatorio comezar a escribir na folla que entregan o profesor ou profesora na que figuran os documentos presentados.

- A asistencia ás probas ten carácter obrigatorio e a non asistencia comporta un 0 na nota da proba. Para poder xustificar debe presentarse unha documentación oficial e iso poderá xustificar a repetición da proba cando o persoal docente responsable así o determine. Traballos.

No caso dos traballos, composicións, liñas do tempo ou outros formatos, deben ser entregados seguindo unha serie de criterios:

- Deben ser entregados dentro dos prazos establecidos. No caso de ser entregados con posterioridade: considerarase como non entregados e terán unha nota de 0 puntos.

- Actividades que presenten mostras de ser copiadas ou plaxiadas de compañeiros/as ou calquera outra fonte serán considerados como non válidos, e terán unha nota de 0 puntos.

- As actividades deben seguir os criterios establecidos polo/a docente, ter unha letra lexible e estar identificadas correctamente. No caso de que non sigan estes criterios non serán corrixidas, e terán unha nota de 0 puntos.

- Empregaranse, como apoio ás correccións e o seguimento das actividades, diferentes rúbricas e rexistros para os exames, traballos, proxectos ou actividades.

Criterios de recuperación:

O alumnado que non aprobe as avaliacións, neste caso que non chegue o 5 nunha das avaliación, terá un plan de recuperación que consistirá: na elaboración dunhas fichas de reforzo sobre os temas traballados nas UD da avaliación e unha proba escrita sobre contidos da avaliación. Ambas cousas, as fichas e o proba escrita, será valorada de 0 a 10. Esta terá lugar despois da avaliación, salvo na terceira avaliación, que se faría antes de finalizar a 3ª avaliación por necesidades de tempo.

O docente titorizará este traballo para resolver dúbidas ou/e corraxir aqueles aspectos que sexan precisos.

Calculo da nota de recuperación.

Para calcular a nota da recuperación considerarase o 80% das probas escritas e o 20% dos traballos e será o resultado de:

$$\text{Nota recuperación da avaliación non superada} = [(\text{Nota Proba Escrita} \times 80) + (\text{Media rúbricas T.I.} \times 20)] / 100.$$

A avaliación considerarase aprobada cando a cualificación sexa 5 ou superior. Esta será a nota a ter en conta na avaliación final.

No caso de que un alumno/a non supere a materia despois do cálculo da nota final poderá someterse a outra proba de recuperación ou proba escrita en xuño, consistente na realización dunha proba por escrito dunha selección dos contidos do curso, e que será puntuada nunha escala de 0 a 10. Esta proba escrita permitiralle superar a materia se

o/a alumno/a acada unha nota igual ou superior a 5 puntos.

5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

O alumnado coa materia pendente será convocado ao inicio do curso para explicarlle o plan de recuperación. Este consistirá na elaboración dun cartafol de traballo baseado en tarefas a través das cales se traballan as competencias básicas. Ademais disto vai ter que realizar exames escritos sobre o material que se lle proporcionou xunto co cartafol. O alumno/a será titorizado regularmente, o que permitirá facer un seguimento do seu traballo e aclarar as dúbidas que se lle presenten.

A entrega do cartafol de traballo e a realización do exame será por trimestre.

En virtude de todo isto a cualificación suporá:

60% da nota acadada no exame escrito sobre o material que se lle entregou e que tivo que preparar.

40% da nota acadada polo traballo realizado cuxa cualificación está determinada polas rúbricas específicas, resultando a media de todas elas.

Polo tanto a nota é o resultado de:

Nota trimestral da materia pendente = $(\text{Nota Ex.} \cdot 0,6 + \text{Nota Cartafol de traballo} \cdot 0,4) / 2$.

Para a nota final de curso sería o resultado de:

Nota final de curso: $(\text{Nota 1a Av.} + \text{Nota 2a Av.} + \text{Nota 3a Av.}) / 3$.

No tocante á atención á diversidade, segundo o artigo 51 da Orde do 8 setembro 2021, establécese un plan de reforzo que será elaborado polo profesorado que imparte a materia que a alumna ou o alumno teñan pendente de superar, baixo as directrices do correspondente departamento didáctico e co coñecemento do profesorado titor, e terá como referentes os obxectivos da materia e a contribución á adquisición das competencias. Igualmente, será un plan que se adapte ás particularidades de cada alumna ou alumno destinatarios. O departamento didáctico velará pola realización do plan por parte dos estudantes.

6. Medidas de atención á diversidade

As medidas de atención á diversidade danse en dous niveis:

Para o alumnado con dificultades de aprendizaxe levarase a cabo un traballo de reforzo e recuperación cunha proposta de material de traballo adaptado, para facerlo máis comprensible. Deste xeito o alumnado con dificultades pode decatarse dos seus logros e automotivarse máis.

As medidas ordinarias de atención á diversidade responden ás instrucións da Orde do 8 de setembro de 2021 que regula a atención á diversidade do alumnado na que se indica que, en coordinación co profesorado titor e o departamento de Orientación. Para iso terase en conta unha avaliación inicial, que facilite a detección das necesidades do alumnado. As medidas de atención á diversidade serán as seguintes:

1. Adaptación dos graos de consecución dos criterios de avaliación.
2. Gradación da dificultade das actividades de aprendizaxe.
3. Actividades diversas e variadas adaptadas aos distintos ritmos de aprendizaxe.
4. Materiais e recursos diversificados e inclusivos (DUA) que se adapten ás necesidades individualizadas do alumnado.
5. Actividades de reforzo e consolidación.
6. Aprendizaxe por Proxectos.
7. Traballo colaborativo.
8. Procedementos e Instrumentos de avaliación variados e individualizados.
9. Flexibilidade nos tempos de realización de tarefas e probas.
10. Retroalimentación ao alumnado sobre o seu proceso de aprendizaxe.

Contéplase tamén un Plan Específico personalizado para o alumnado de ESO, que permaneza un ano máis no mesmo curso.

En cumprimento do artigo 52 da Orde do 8 de setembro de 2021 pola que se desenvolve o Decreto 229/2011, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado, o equipo docente coordinado polo profesorado titor elaborará un plan específico personalizado que ten como finalidade adaptar as condicións curriculares ás necesidades da alumna ou do alumno, para tratar de superar as dificultades detectadas.

O plan específico personalizado incluirá, cando menos:

- a) Identificación da alumna ou do alumno.

- b) Relación das necesidades educativas que motivaron a repetición do curso.
- c) Medidas ordinarias aplicadas no curso anterior.
- d) Estratexias metodolóxicas que se utilizarán no seu desenvolvemento.
- e) Recursos necesarios para o desenvolvemento do plan.
- f) De ser o caso, oferta de medidas extraordinarias.
- g) Acreditación da información ás familias.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.1 - Educación Cívico Social								X
ET.2 - Educación ambiental								X
ET.3 - Educación para a igualdade	X	X	X	X	X	X	X	
ET.4 - Emprendemento								X
ET.5 - Comprensión lectora, oral e e escrita	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.6 - Obxectivos do desenvolvemento sostible.								X
ET.7 - Educación para a paz	X	X	X	X	X	X	X	
ET.8 - Educación para o consumidor								X

	UD 9	UD 10
ET.1 - Educación Cívico Social	X	X
ET.2 - Educación ambiental		X
ET.3 - Educación para a igualdade		
ET.4 - Emprendemento	X	X
ET.5 - Comprensión lectora, oral e e escrita	X	X
ET.6 - Obxectivos do desenvolvemento sostible.	X	X
ET.7 - Educación para a paz		X
ET.8 - Educación para o consumidor	X	

Observacións:

Serán traballados todos os elementos transversais, en especial a comprensión lectora e a expresión oral e escrita pois o alumnado vai ter que ler en diferentes formatos e redactar resumos, opinións, textos, comentarios xeográficos e históricos, etc.

Por suposto traballar a educación cívica, a igualdade, o coidado do medio ambiente, educación para paz, en definitiva, os ODS...é prioritario nesta materia e neste curso xa que gran parte dos temas curriculares xiran arredor destes aspectos.

Así mesmo, a comunicación audiovisual será aproveitada dun xeito responsable en todas as unidades pois servirán de apoio á práctica docente e ao desenvolvemento das competencias das TIC do alumnado.

Como tema transversal inclúese a comunicación pois vanse promover os debates ordenados nos que se cumpran as normas de respecto e a tolerancia polas opinións contrarias que, en definitiva, conlevan a unha actitude cívica e a asunción dos valores constitucionais e democráticos.

O emprendemento tamén se considera importante por canto se pretende que o alumnado realice propostas e promova unha actitude proactiva e participativa para levar a cabo os traballos de aula e/ou emitir propostas que enriquezan o clima da aula.

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Visitas a museos e exposición.	Visita a museos sobre a Historia de España e Galicia		X	X
Excursión de interese didáctico ou roteiros didácticos	Viaxes a cidades medievais ou modernas para analizar o patrimonio histórico.		X	X
Asistencia a charlas o ponencias.	Explicación sobre os contidos da materia.		X	X
proxección de fragmentos de documentais ou películas.	Escoller certos documentais ou películas que axuden a explicación da materia.	X	X	X

Observacións:

Todas as actividades complementarias axudan a potenciar a motivación, a comprensión e a aprendizaxe do alumnado así como a saír da rutina. Permiten afondar nos contidos do currículo e comprobar a súa aplicación real. A nivel persoal, facilitan a socialización do alumnado, desenvolver a súa creatividade e descubrir as súas habilidades fora do ámbito escolar.

Agora ben, é preciso que estas sexan escollidas de forma axeitada, buscando que sexan o máis motivadoras e se adapten ao nivel de comprensión do alumnado.

Establécense tres fases para a preparación e desenvolvemento destas actividades:

-Unha primeira fase previa que consiste na preparación do alumnado. Nela dáselle información do tema e propóñense tarefas para desenvolver durante a actividade.

-Unha segunda fase ou fase central consistente na actividade propiamente dita durante a cal o alumnado debería coller datos e información.

-Xa na aula unha terceira fase de feed-back para comprobar o resultado da experiencia

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Adecuación da programación didáctica e da súa propia planificación ao longo do curso académico
Demostra coñecemento da materia
Avalía e xulga en función dos criterios da programación.

Ofrece oportunidades de recuperación.
Aplica criterios de avaliación coñecidos e claros.
Os criterios de avaliación e cualificación foron claros.
A selección e temporalización dos contidos e actividades foi axustada.
Metodoloxía empregada
Crea ambiente de aprendizaxe.
Emprega variedade de recursos
Realiza actividades innovadoras.
Organización xeral da aula e o aproveitamento dos recursos
Planifica lección, ensina e avalía.
Explica con claridade, é ordenado nas explicacións e resolve dúbidas.
Medidas de atención á diversidade
Realizou avaliación inicial.
Os criterios de cualificación foron axustados as necesidades do alumnado.
Clima de traballo na aula
Motiva ó alumnado.
Os contidos e as actividades relacionanse cos intereses do alumnado.
Coordinación co resto do equipo docente e coas familias ou as persoas titoras legais
Informase axeitadamente ás familias sobre a evolución do alumnado.
Outros
Cumpriu o horario de clase.

Descrición:

O profesorado debe someterse á avaliación do seu proceso de ensino e práctica docente. En canto á práctica docente, esta realizarase por medio de enquisas e rúbricas que conteñen unha escala de valoración e que xiran entornando a "sabe", "sabe ser", "sabe facer que" e "sabe como facer", é dicir, sobre coñecementos, motivación, metodoloxía, avaliación, puntualidade e xestión da aula. Este cuestionario en base á responder SI ou NON será proporcionado ao alumnado ao final de cada avaliación ou ao remate do curso para ser respondido de forma anónima. O balance dos resultados vai permitir reconsiderar determinadas actuacións e reformular a programación e a metodoloxía. Igual de importante é avaliar o proceso do ensino para o cal dispónse dun cuestionario de autoavaliación cos indicadores de logro puntuables nunha escala de 1 a 10. O cuestionario versa sobre a programación (obxectivos, contidos e temporalización, criterios de avaliación e programación). Sobre o desenvolvemento da programación (contidos, actividades, distribución do tempo, recursos..) e sobre a avaliación (se houbo avaliación inicial, instrumentos axeitados, criterios de cualificación xustos...).

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

O profesorado realizará de xeito contínuo o seguimento da programación atendendo á súa temporalización, criterios establecidos de avaliación, contidos a impartir, metodoloxía, etc... Todo isto coa finalidade de ir axustando, e incluso modificando cando sexa preciso, aqueles aspectos didácticos que se crea convenientes para que dita programación resulte máis real, axeitada e operativa.

Farase un seguimento da programación e da práctica docente a través da aplicación Proens por avaliación, recolléndose datos sobre a temporalización, os axustes dos Criterios de Avaliación, os instrumentos de avaliación, a ponderación dos mesmos, etc.. Toda esta información xunto coa referida ós contidos, metodoloxía, avaliación, etc., será valorada polo docente e os/as membros do Departamento indicando, sobre todo, as posibles razóns das dificultades do desenvolvemento da programación (polo clima da aula, recursos, diversidade do alumnado, etc.). De todo isto elaborárase un informe detallado nas actas do departamento na avaliación seguinte. Para avaliar o proceso de ensino deben empregarse os indicadores de logro establecidos na programación, e comprobarase o seu grao de cumprimento.

Finalmente, na memoria de final de curso aparecerán recollidas as propostas de mellora que fosen necesarias poñer en práctica nos cursos sucesivos, procurando ir axustando a programación á temporalidade e á realidade. Intentando deste xeito ir mellorando ano a ano, e intentando axustarse ás necesidades do alumnado.

9. Outros apartados